

DE BRIEF AAN FILÉMON

Een verklaring van Paulus' brief
speciaal voor jou

Ger de Koning

**ROTS
VAST**
8

De brief aan Filémon

De brief aan FILÉMON

**Een verklaring van deze brief
speciaal voor jou**

Rotsvast 8

Ger de Koning

uitgeverij **Daniël**

Webwinkel: www.uitgeverijdaniel.nl

Bestellingen: info@uitgeverijdaniel.nl

Deze publicatie is verkrijgbaar in boekvorm in één band met 1 en 2 Timotheüs en Titus bij Uitgeverij Daniël:

© 2020 Uitgeverij Daniël, Zwolle, NL, ISBN 978-90-79718-80-1 (paperback)

Omslagontwerp: Jan Paul Spoor

Lay-out: Jan Noordhoek

Niets uit deze uitgave mag – anders dan voor eigen gebruik – worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van 'Uitgeverij Daniël' of de auteur.

Het gebruik van de Herziene Statenvertaling is in dit commentaar toegestaan onder voorwaarde van de volgende duidelijke copyrightvermelding:

De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling,

© Stichting HSV 2010.

© Stichting HSV en Uitgeverij Jongbloed – Heerenveen. Alle rechten voorbehouden.

De bijbelteksten in deze uitgave uit Nieuwe Testament zijn ontleend aan de TELOS-vertaling. Voor gebruik van teksten uit de TELOS-vertaling is toestemming onder voorwaarde van de volgende duidelijke copyrightvermelding:

© Grace Publishing House – Rhenen. Alle rechten voorbehouden.

Inhoud

Tekstgebruik	6
Afkorting bijbelboeken	6
Vertalingen	6
Haakjes	7
Vooraf	9
De brief aan Filémon	11
Verzen 1-3 Afzenders, geadresseerden en zegenwens	17
Verzen 4-10 Liefde en geloof en een verzoek	23
Verzen 11-25 Breng dat mij in rekening	29
Andere publicaties	36

Tekstgebruik

Afkorting bijbelboeken

Oude Testament

Thora

Gn	Genesis
Ex	Exodus
Lv	Leviticus
Nm	Numeri
Dt	Deuteronomium

Historische boeken

Jz	Jozua
Ri	Richteren
Ru	Ruth
1Sm	1 Samuel
2Sm	2 Samuel
1Kn	1 Koningen
2Kn	2 Koningen
1Kr	1 Kronieken
2Kr	2 Kronieken
Ea	Ezra
Ne	Nehemia
Es	Esther

Poëtische boeken

Jb	Job
Ps	Psalmen
Sp	Spreuken
Pr	Prediker
Hl	Hooglied

Profetische boeken

Js	Jesaja
Jr	Jeremia
Kl	Klaagliederen
Ez	Ezechiël
Dn	Daniël
Hs	Hosea
Jl	Joël
Am	Amos
Ob	Obadja
Jn	Jona
Mi	Micha
Na	Nahum
Hk	Habakuk
Zf	Zefanja
Hg	Haggai
Zc	Zacharia
Ml	Maleachi

Nieuwe Testament

Mt	Mattheüs
Mk	Markus
Lk	Lukas
Jh	Johannes
Hd	Handelingen
Rm	Romeinen
1Ko	1 Korinthiërs
2Ko	2 Korinthiërs
Gl	Galaten
Ef	Efeziërs
Fp	Filippenzen
Ko	Kolossenzen
1Th	1 Thessalonicenzen
2Th	2 Thessalonicenzen
1Tm	1 Timotheüs
2Tm	2 Timotheüs
Tt	Titus
Fm	Filémon
Hb	Hebreeënen
Jk	Jakobus
1Pt	1 Petrus
2Pt	2 Petrus
1Jh	1 Johannes
2Jh	2 Johannes
3Jh	3 Johannes
Jd	Judas
Op	Openbaring

Vertalingen

Alle tekstaanhalingen uit het Oude Testament komen uit de Herziene Statenvertaling (HSV).

De tekstaanhalingen uit het Nieuwe Testament komen uit de Herziene Voorhoeve-uitgave, ook wel TELOS-vertaling genoemd.

Haakjes

Oude Testament

In de bijbelgedeelten van het Oude Testament worden twee soorten haakjes gebruikt:

Ronde haakjes ()

Deze dienen uitsluitend om het lezen en begrijpen van de tekst te vergemakkelijken; zij geven aan dat een bepaald gedeelte een soort tussenzin vormt die de eigenlijke loop van het verhaal of het betoog enigszins onderbreekt. De woorden tussen ronde haakjes behoren tot de grondtekst.

Vierkante haakjes []

Deze haakjes staan om woorden die in de gedrukte uitgave van de Herziene Statenvertaling cursief staan. Omdat ik in dit boek de hele bijbeltekst cursief weergeef, maak ik gebruik van deze haakjes om deze woorden die cursief in de gedrukte uitgave staan te markeren. Deze haakjes geven aan dat de ingesloten woorden niet in de grondtekst voorkomen, maar in het Nederlands zijn ingevoegd om de tekst begrijpelijk te maken.

Nieuwe Testament

In de bijbelgedeelten van het Nieuwe Testament worden drie soorten haakjes gebruikt. Ik citeer wat hierover in het 'Voorwoord' van de TELOS-vertaling wordt gezegd:

'In de vertaling zijn drie soorten haakjes gebruikt:

Ronde haakjes ()

Deze dienen uitsluitend om het lezen en begrijpen van de tekst te vergemakkelijken; zij geven aan dat een bepaald gedeelte een soort tussenzin vormt die de eigenlijke loop van het verhaal of het betoog enigszins onderbreekt.

Vierkante haakjes []

Deze geven aan dat de ingesloten woorden niet in de grondtekst voorkomen, maar in het Nederlands moeten worden ingevoegd om de tekst begrijpelijk te maken; deze woorden moeten dus altijd gelezen worden. Met name het (bepaalde) lidwoord ontbreekt nogal eens in het Grieks, waar dat in het Nederlands wel noodzakelijk is; aangezien verschillende uitleggers van mening zijn dat het al of niet voorkomen van het lidwoord vaak van grote betekenis is, is ernaar gestreefd dit overal in de vertaling tussen haakjes te plaatsen waar het in de grondtekst ontbreekt.

Scherpe haakjes < >

Deze geven aan dat de ingesloten woorden in sommige handschriften wel en in andere niet voorkomen.'

Vooraf

Beste vriend of vriendin,

Ik vind het fijn dat het achtste deel uit de Rotsvast-serie, met daarin een commentaar over vier brieven van Paulus, in boekvorm is verschenen. Voor de publicatie op internet worden deze vier brieven apart als download aangeboden.

Deze vier brieven hebben met elkaar gemeen dat ze aan individuele gelovigen zijn geschreven, te weten Timotheüs (twee brieven), Titus en Filémon. Ik wil proberen je te vertellen waarom hij deze brieven heeft geschreven en wat jij daaraan hebt.

Je zult merken dat Gods Geest deze brieven heeft geïnspireerd, dat wil zeggen dat Hij de eigenlijke Auteur ervan is. Dat is de garantie dat zij ook voor jou, gelovige van de eenentwintigste eeuw, volop actueel zijn. Daarom staan ze in de Bijbel.

Ik geef nog een paar praktische tips en verklaringen voor het gebruik van dit boek:

1. Zorg ervoor dat je een goede vertaling van de Bijbel gebruikt. In dit boek gebruik ik voor het Nieuwe Testament de zgn. herziene Voorhoeve-uitgave, ook wel TELOS-vertaling genoemd. Het is de beste vertaling van het Nieuwe Testament die ik ken. Het taalgebruik is aangepast aan deze tijd, zonder dat het tekortdoet aan de letterlijke vertaling vanuit het Grieks. Voor het Oude Testament raad ik je aan de Herziene Statenvertaling te gebruiken.
2. De bijbeltekst van het betreffende stukje is aan het begin van het stukje opgenomen. Toch raad ik je aan om het aangegeven gedeelte ook in je eigen Bijbel te lezen. Ook voor alle tekstverwijzingen die in het stukje staan, is het belangrijk dat je die zelf in de Bijbel opzoekt.

3. Belangrijk is zelfdiscipline. Je zult bereid moeten zijn je een beetje in te spannen, er iets voor te doen (of te laten) om de Bijbel beter te leren kennen. Er zullen best wel eens momenten zijn dat je niet zoveel zin hebt om in je Bijbel te lezen. Neem je daarom voor om op de tijd die jij daarvoor het meest geschikt acht, iets uit de Bijbel te lezen, zin of geen zin.

Om je daarbij te helpen heb ik elke brief in een aantal stukjes verdeeld. Tevens heb ik met een 'V' gevolgd door het vers nummer (bijvoorbeeld V2 is *vers 2*) aangegeven om welk vers uit het hoofdstuk het gaat. Lees elke dag één stukje. Als je dat doet, heb je in iets meer dan zeven weken een goede indruk gekregen van vier aansprekende brieven uit de Bijbel.

De hele Bijbel is een schitterend boek. Het is mijn gebed dat ook jij daar steeds meer van overtuigd zult raken.

Ik wens je Gods zegen toe!

Ger de Koning

Middelburg, nieuwe versie 2018, nieuwe druk 2020

De brief aan Filémon

Lees eerst de brief een keer door. Stel je daarbij voor dat hij aan jou persoonlijk is gericht. Vraag de Heer onder het lezen wat Zijn bedoeling ermee is voor jouw persoonlijke leven. Sta open voor Zijn aanwijzingen om iets te doen, te veranderen of niet meer te doen.

Inleiding

Evenals de brieven aan Timotheüs en Titus is ook deze brief aan een persoon geschreven en wel aan Filémon. Toch neemt deze tussen de aan personen geschreven brieven een unieke plaats in.

Timotheüs en Titus hebben aanwijzingen gekregen voor hun persoonlijke gedrag in de gemeente. Paulus heeft hun daarin onderwijs gegeven, hoe ze in tal van situaties moeten handelen en wat ze aan de gelovigen moeten voorhouden. Die brieven zijn ook voor jou van grote betekenis. Je leert erdoor wat jouw persoonlijke gedrag als christen moet zijn in een christenheid waar grote verwarring heerst. Je krijgt aanwijzingen hoe je daarin kunt functioneren tot eer van God en tot zegen van de mensen om je heen.

De *brief aan Filémon* heeft een andere inhoud. Je vindt daarin geen leerstellig onderwijs. Het gaat in deze brief uitsluitend om een praktische aangelegenheid. Paulus spreekt in deze brief tot een gelovige meester, Filémon, over een slaaf, Onésimus, die van Filémon is weggelopen en door hem, Paulus, weer is teruggestuurd. Het is een brief over een slaaf die bij zijn meester in de schuld staat. Paulus wil die meester helpen om zijn slaaf, die hem zo heeft benadeeld, in liefde te ontvangen. In deze brief zie je dat het christelijk geloof niet alleen bestaat uit wat je gelooft, maar ook hoe je het geloof verwerkelijkt.

Het gaat niet alleen om kennis van God en de Heer Jezus, maar ook om het tentoonspreiden van de kenmerken van God en de Heer Jezus. Als apostel had Paulus kunnen eisen dat Filémon Onésimus weer zou aannemen en hem zelfs zou vrijlaten. Maar Paulus stelt

zich hier niet als apostel op. Hij wil de leer in de praktijk waarmaken. Hij laat zien dat het niet alleen belangrijk is dat je over de waarheid spreekt, maar ook dat en hoe je de waarheid in praktijk brengt. Het gaat er niet alleen om dat je het goede zegt, maar ook dat je het goed zegt. Het is de toon die de muziek maakt.

Misschien denk je: 'Wat kan ik nu leren van een gebeurtenis die zo ver van mijn leefwereld ligt? Ik heb er meer aan om mijn positie in Christus te leren kennen en hoe ik die in mijn leven moet waarmaken, dan om te weten hoe Filémon zijn slaaf moet ontvangen.' Dat zou een denkfout zijn. Juist de *brief aan Filémon* geeft als geen andere brief een voorbeeld, hoe je je positie in Christus in je leven moet waarmaken.

Hoewel de brief geen leerstellig onderwijs bevat, zul je merken dat hij alleen geschreven kon worden door iemand die de hele waarheid van Christus in zijn hart heeft opgenomen. Je zult bij het lezen van de brief proeven dat het hele leven van de schrijver en zijn hele denken doordrenkt zijn van wat hij in Christus is. Hij brengt hier in praktijk wat hij schrijft over de waarheid van het ene lichaam (de *brief aan de Efeziërs*) en de gezindheid van Christus (de *brief aan de Filippenzen*) en de nieuwe mens (de *brief aan de Efeziërs* en de *brief aan de Kolossenzen*).

Wat hier beschreven wordt, behoort de dagelijkse praktijk van de gelovigen te zijn in vergelijkbare situaties. Al hebben wij niet met slavernij te maken, je kunt wel te maken krijgen met situaties waarbij een ander bij je in de schuld staat, zoals Onésimus bij Filémon. Het kan ook zijn dat je weet van dergelijke situaties bij anderen. Je zou dan een bemiddelende rol kunnen vervullen, zoals Paulus hier tussen Onésimus en Filémon bemiddelt. Hoe we met dergelijke situaties moeten omgaan, leren we in deze brief. Daarvoor is hij geschreven en zo moet hij gelezen worden.

Je zult in deze brief tevergeefs zoeken naar aanwijzingen hoe je met slavernij moet omgaan, of hoe je daar tegenaan moet kijken. Daar-

over gaat het helemaal niet. Het christendom verandert geen omstandigheden, maar harten van mensen. En ook al is het hart veranderd, dan wil dat nog niet zeggen dat de gelovige zich gewillig in de omstandigheden schikt. Ik vind het tenminste nog wel eens moeilijk hoe ik moet omgaan met onrecht dat me wordt aangedaan. Dat zal zeker ook afhangen van de aard van het onrecht. In deze brief gaat het om het stelen van bezittingen en het weigeren om aan verantwoordelijkheden te voldoen.

Er is ook ander onrecht waarbij iets wordt weggenomen en wat van ingrijpender aard is. Ik denk dan aan lichamelijk misbruik of manipulatie van je wil. Het zal duidelijk zijn, dat dit onrecht van een andere soort is dan het onrecht dat de aanleiding voor deze brief vormt. Mocht je met dit afschuwelijk onrecht te maken hebben, dan moet je ook daarmee leren omgaan. Dat zal een heel proces zijn, maar met de hulp van de Heer en van mensen die je vertrouwt, kun je daarin een heel eind komen.

Filémon woonde hoogstwaarschijnlijk in Kolosse, zoals uit de brief aan de gemeente daar is af te leiden. De naam van Onésimus wordt ook in de *brief aan de Kolossen* genoemd (*Ko 4:9*). Daardoor is er een sterk verband tussen de *brief aan Filémon* en de *brief aan de Kolossen*. Er is nog iets wat een sterk verband aangeeft tussen de *brief aan Filémon* enerzijds en de *brief aan de Efeziërs* en de *brief aan de Kolossen* anderzijds. In de *brief aan de Efeziërs* en de *brief aan de Kolossen* worden namelijk de meesters van slaven als zodanig aangesproken (*Ef 6:9; Ko 4:1*). Filémon is er ook zo een en ook hij wordt direct aangesproken.

Het lijkt erop dat Filémon door de dienst van Paulus tot geloof is gekomen. Dat zou je tenminste tussen de regels door kunnen lezen (*Fm 1:19*). Paulus is nooit in Kolosse geweest (*Ko 2:1*) en moet Filémon elders hebben ontmoet wat tot zijn bekering heeft geleid. Daarna heeft hij met Paulus en ook met Timotheüs samengewerkt (*Fm 1:1*).

Hier is Filémon terug in Kolosse. Het is aannemelijk dat de vrouw die wordt genoemd, Apfia, zijn echtgenote is. Van Archippus is wel verondersteld dat deze zijn zoon is, maar dat is niet meer dan een veronderstelling. Filémon moet een redelijk groot huis hebben gehad, want bij hem in huis komt de gemeente samen. Dat hij minstens één slaaf heeft, Onésimus, kan betekenen dat hij niet onbemiddeld is.

Om Onésimus gaat het in deze brief. Onésimus was een onbekeerde slaaf die was gevlucht. Hij zal niet zijn gevlucht vanwege een hardvochtige behandeling door Filémon. Ik denk dat het probleem meer bij hem zelf zat. Het heeft er alle schijn van dat hij een nutteloze jongen was (*Fm 1:11*). Hij deed, voordat hij tot bekering kwam, zijn naam geen eer aan. Onésimus betekent namelijk 'nuttig'. Het lijkt er zelfs op dat hij een dief geworden was.

Filémon zal hem niet aan een ketting hebben gelegd, maar hem een grote mate van vrijheid hebben gegeven. Filémon vertrouwde hem. Onésimus heeft dat vertrouwen ernstig misbruikt. Hij heeft niet alleen op zeker moment de benen genomen, maar zichzelf ook van het nodige voorzien. Hij moest natuurlijk ook leven. Misschien vond hij wel dat hij niet meer dan het achterstallige loon meenam. Iemand die zich niet door de Heer laat leiden, kan tot de merkwaardigste opvattingen over 'het mijn en het dijn' komen en handelt daar dan ook naar.

Of Rome zijn doel is geweest, dan wel dat hij daar na een zwerftocht is aangekomen, is niet bekend. In elk geval leidde de Heer het zo, dat hij daar de apostel Paulus ontmoette. Het kan zijn dat hij 'toevallig' in Rome tegen de apostel aanliep. Hij kwam met hem in gesprek en de Heer opende zijn hart, zodat hij tot bekering kwam. Het is ook niet ondenkbaar dat hij uit eigen beweging de apostel heeft opgezocht, over wie hij veel zal hebben gehoord in het huis van Filémon. De Heer kan zijn geweten onrustig hebben gemaakt en hem in herinnering hebben gebracht dat Paulus ergens in Rome gevangenzat.

Zeker is dat hij bij Paulus is geweest en door de dienst van Paulus tot bekering is gekomen (*Fm 1:10*). Daardoor is zijn verhouding met God goed gekomen. Nu moest nog de verhouding met Filémon door hem in orde worden gemaakt. Daar was nog een weg voor te gaan.

Zo zie je dat door de bekering niet alle problemen op slag verdwenen zijn. Bekering is de start van een nieuw leven. Vanaf dat moment gaan groeien in het geloof en afrekenen met het verleden hand in hand. Alles, waarvan je weet of later inziet dat je daarmee iemand hebt benadeeld, moet je in orde maken. Zo heb ik enige tijd na mijn bekering de eigenaar van een winkel opgezocht, waar ik, toen ik jong was, regelmatig snoep stal. Ik had een bedrag als vergoeding bij me. Dat was, voor zover ik me herinner, bij lange na niet de waarde van het gestolen goed, maar de eigenaar heeft de vergoeding die ik bij me had, aangenomen en me vergeven.

Onésimus zal niet met grote vreugde gedacht hebben aan een terugkeer naar zijn baas. Toch heeft hij de noodzaak ervan erkend, mogelijk nadat hij daarvan door Paulus was overtuigd. Paulus zegde hem ook zijn onvoorwaardelijke steun toe. Hij nam het op zich om Onésimus tegenover Filémon te helpen.

De manier waarop hij dat doet, is niet van het gehalte dat wij bedoelen als we het hebben over 'een goed woordje voor iemand doen'. Hij stuurde Onésimus niet zomaar terug, maar heeft hem een brief van aanbeveling meegegeven. Daarin getuigt Paulus van de echtheid van de bekering van Onésimus en van het vele nut dat hij na diens bekering van hem heeft gehad. Hierin kun je van Paulus leren. Je mag nagaan op welke manier jij iemand op weg kunt helpen en ondersteunen die voor een dergelijke taak als die van Onésimus staat.

Ook van Onésimus kun je leren. Van nature ben jij ook een weggelopen Onésimus, een nutteloze onnut (*Rm 3:12*). Daar is verandering in gekomen door je bekering. Door de kracht van de Heilige Geest

kun je nu nuttig zijn voor je omgeving. Dat je veranderd bent, valt het eerst en het meest op in de buurt waar je dagelijks bezig bent, zoals thuis, de buurt waar je woont, en op school of op je werk. Juist waar Onésimus als slaaf moet werken, kan hij nu laten zien dat hij nuttig is.

Zo zendt de Heer ieder van ons terug in onze eigen omgeving, familie, werkkring, om daar een getuige te zijn, nuttig voor Hem en anderen (*Mk 5:19*). Jij en ik zijn Gods 'Onésimus'.

Lees de brief nog een keer door.

Verwerking:

Heb jij, voor zover jij je dat herinnert, het onrecht dat je anderen hebt aangedaan, in orde gemaakt?

Filémon 1:1-3

Afzenders, geadresseerden en zegenwens

Neem eerst de bijbeltekst goed in je op:

1 Paulus, een gevangene van Christus Jezus, en Timotheüs, de broeder, aan Filémon, de geliefde en onze medearbeider, 2 aan Apfia, de zuster, en aan Archippus, onze medestrijder, en aan de gemeente in uw huis: 3 genade zij u en vrede van God onze Vader en van [de] Heer Jezus Christus.

V1. Zoals in de inleiding is opgemerkt, stelt Paulus zichzelf hier niet op als apostel. Als hij dat wel zou doen, zou hij zijn gezag als uitgangspunt nemen voor wat hij gaat schrijven. Hij had het kunnen doen, zoals hij verderop in *vers 8* zegt. Toch ziet hij er in dit geval van af. Het gaat namelijk niet om het bekendmaken of verdedigen van een waarheid, maar om iets anders. Hij wil het hart van Filémon bereiken, hij wil met hem van hart tot hart spreken. Daarom kijkt hij niet naar de verschillende plaats die zij beiden in de gemeente hebben, maar naar wat ze samen bezitten. Paulus wil met Filémon spreken vanuit de genade die zij beiden van God hebben ontvangen. Eigenlijk gaat Paulus nog een stapje lager door zich op te stellen als iemand die aan Filémon om een gunst vraagt.

Vanuit die houding wil hij zijn gevoelens uiten en die van Filémon aanspreken over iemand die zij beiden kennen en dat is Onésimus. Maar ieder van hen kent hem op een andere manier. Filémon kent Onésimus van vroeger, Paulus kent hem van nu. Tussen vroeger en nu ligt de bekering van Onésimus. Paulus kent de goede gevolgen van zijn bekering. Filémon kent alleen zijn vroegere leven en de nadelige gevolgen daarvan. Paulus weet daarvan. Hij praat het verleden van Onésimus ook niet schoon of probeert het allemaal wat minder erg voor te stellen. Het enige wat hij wil, is Filémon ertoe

brengen Onésimus te vergeven en weer aan te nemen. Daarom stelt hij zich zo nederig op.

Door zich zo op te stellen laat hij aan Filémon zien hoe hij wenst dat Filémon, de meester, handelt met Onésimus, de weggelopen slaaf. Op deze wijze kan Filémon de genade van de apostel tonen, of beter nog, de genade van de Heer. De Heer heeft Zich dieper vernederd dan ooit iemand anders. Niet dat Hij daarbij iets prijs gaf van wat Hij in Zichzelf is. Wel kon Hij daarin iets doen wat op geen enkele andere manier mogelijk was, namelijk het hart van de Zijnen onder de indruk brengen van Zijn genadig handelen (*Jh 13:13-15*). Zo kan ook Paulus zijn apostelschap niet verloochenen, maar er wel op dit moment aan voorbijgaan en een voorbeeld geven van liefdevolle benadering. In die nederige houding kan hij om iets smeken in plaats van iets te bevelen.

Paulus stelt zich niet op als apostel, maar als “*een gevangene van Christus Jezus*”. Dat moet het hart van Filémon direct al hebben geraakt. De afzender van de brief is iemand die leed verdraagt ter wille van Christus. Jij zult ook wel het verschil merken tussen een bericht van iemand die het voor de wind gaat en van iemand die veel tegenslagen in zijn leven te verwerken heeft (gehad). Ik neem aan dat een bericht van de laatste meer indruk maakt.

Tevens zegt Paulus daarmee dat hij niet een gevangene van mensen is. Mensen zijn voor hem slechts werktuigen in de hand van de Heer. Paulus weet zich in de hand van de Heer. Hij is geen speelbal van het noodlot met als resultaat dat hij nu een gevangene is. Nee, de Heer heeft hem daarheen gebracht om daar met hem als een ‘uitverkoren vat’ gemeenschap te hebben en aan hem de diepste gedachten van Zijn hart mee te delen. Daardoor hebben we nu drie brieven die ons de rijkste zegeningen van de christen meedelen: de *brief aan de Efeziërs*, de *brief aan de Filippenzen* en de *brief aan de Kolossenzen*.

In zijn gevangenschap heeft Paulus ook op een bijzondere manier gemeenschap met een broeder als Epafras die in zijn gevangenschap

deelt (*vers 23; Ko 4:12*). En in deze brief zien we ook hoe zijn hart verbonden is met Onésimus, die hem dient in zijn gevangenschap.

Er is nog een afzender, Timotheüs. Timotheüs is geen apostel, maar heeft toch wel een bijzondere plaats in de gemeente. Maar ook hier is geen sprake van die bijzondere plaats. Timotheüs wordt voorgesteld als *"broeder"*, een aanduiding die je wel als een titel mag zien en die ook voor Filémon geldt. Het is een titel van geweldige betekenis. In algemene zin worden met 'broeders' ook de zusters bedoeld. Dat zie je wel als je weet dat de Heer Jezus Zich niet schaamt ons Zijn broeders te noemen (*Hb 2:11-12*). Daardoor verbindt Hij Zich met alle gelovigen.

Paulus gebruikt deze titel enkele keren om daarmee een beroep op het hart van Filémon te doen (*verzen 7,20*). Zo is Paulus door Ananias aangesproken direct nadat hij tot bekering is gekomen (*Hd 9:17*). En tijdens zijn dienst zocht het hart van de apostel altijd rust in de gemeenschap van de broeders en zusters.

Broeders van elkaar zijn we tot in alle eeuwigheid. Het is een eeuwige familieverbinding, die is ontstaan door het werk van de Heer Jezus. Zijn eerste uiting van vreugde, nadat Hij het werk van verlossing heeft volbracht, is: *"Ga heen naar Mijn broeders."* De gemeenschap van de gelovigen met hun Vader en God is die van de Heer Jezus met Zijn Vader en God (*Jh 20:17*).

Paulus richt zich tot Filémon. Die naam betekent 'iemand die liefheeft' of 'liefderijk'. Hij heeft die naam eer aangedaan, zoals uit *vers 5* blijkt. Hij is rijk aan liefde en heeft zijn liefde aan anderen getoond. Dan kan het niet anders of anderen hebben hem lief. Wie liefheeft, wordt ook zelf geliefd. Paulus heeft zijn liefde ervaren (*vers 7*) en noemt hem *"de geliefde"*. Filémon wordt geliefd door God, door Paulus en Timotheüs en door allen die de liefde van Filémon opmerken.

De liefde van Filémon gaat ook uit naar het werk voor de Heer. Hij is een *"medearbeider"* van Paulus en Timotheüs in de dienst voor de

Heer. Dit is weer een bewijs dat Paulus alles noemt waarin hij Filémon met zichzelf kan verbinden.

V2. Het lijkt me niet te ver gezocht om te veronderstellen dat Apfia de vrouw van Filémon is. Het is de enige keer dat de apostel in de aanhef van zijn brieven een vrouw noemt. In andere gevallen zou dat niet kunnen, hier is het gepast. Apfia is ook gedupeerd, en zij misschien wel het meest. Zij is een bediende kwijt. Ook aan haar naam voegt Paulus iets toe. Hij noemt haar "zuster", waarmee hij de kostbare band van het geloof in de Heer Jezus aangeeft, waardoor zij met elkaar verbonden zijn. Ook hier is niets wat erop duidt dat Paulus in de gemeente een hogere plaats heeft.

Archippus zal een huisgenoot zijn geweest, anders was hij niet in de aanhef samen met de hoofden van het gezin genoemd. Er is wel verondersteld dat hij hun zoon was. Aanwijzingen daarvoor zijn er niet. Hij kan ook gewoon een poosje bij hen in huis zijn geweest, misschien wel omdat hij rust en herstel van krachten nodig had. Hij is immers deelgenoot in de strijd voor het evangelie. Het kan zelfs zo zijn, dat hij ertegen opzag om weer aan de strijd te gaan deelnemen. Hij moest namelijk aangespoord worden zijn bediening te vervullen (*Ko 4:17*).

Het noemen van deze namen brengt tot uitdrukking dat ze gemeenschap met elkaar hebben, dat ze iets gemeenschappelijk bezitten. Door Christus zijn ze met elkaar verbonden en hebben ze belangstelling voor elkaar. Deze gemeenschap gaat dwars door alle verschillen heen die er kunnen zijn in maatschappelijke positie, in geslacht en in taal. In het licht van het kruis zijn er geen verschillen. In de nieuwe schepping is God alles en in allen. In Christus is noch Jood (Paulus), noch Griek (Filémon) en noch slaaf (Onésimus), noch vrije (Filémon), noch man (Filémon), noch vrouw (Apfia) (*Gl 3:28*).

De gemeente in het huis van Filémon is ook betrokken bij deze kwestie. De gelovigen zullen ongetwijfeld weten wat er is gebeurd. Als Onésimus terugkeert, moeten zij ook weten hoe dat in zijn werk

is gegaan. Ze weten dan ook dat ze er een nieuwe broeder bij hebben. De hele gemeente moet in de gezindheid van de Heer Jezus deze weggelopen slaaf opnemen.

In de *brief aan de Kolossenzen* schrijft Paulus niets over Onésimus als een weggelopen slaaf. Daar stelt hij hem alleen voor als een trouwe en geliefde broeder (*Ko 4:9*). Het probleem tussen Onésimus en Filémon moet in de eerste plaats worden bekendgemaakt aan de directbetrokkenen.

De gemeente bij Filémon in huis is niet wat vandaag hier in het Westen wel 'huisgemeente' wordt genoemd. Een huisgemeente kan om allerlei redenen ontstaan. Ze bestaat uit een aantal gelovigen die regelmatig in een huis bijeenkomt om met elkaar iets te delen over het geloof in Christus. Elke huisgemeente staat op zichzelf. Men waardeert vooral het kleinschalige en ervaart daardoor meer de persoonlijke aandacht.

Het is zeker niet onbijbels om een huisgemeente te vormen, maar het is niet het gemeente-zijn zoals je dat in de Bijbel tegenkomt. Een gemeente in bijbelse zin houdt rekening met de voorschriften die met name in de *brief aan de Korinthiërs* over het samenkomen van de gemeente worden gegeven. Dat gebeurde ook in het huis van Filémon en in andere gevallen waarin sprake is van een 'gemeente in huis' (*vgl. Rm 16:5; 1Ko 16:19; Ko 4:15*).

In de Bijbel is sprake van de gemeente in een bepaalde plaats. In die plaats kunnen gelovigen op verschillende locaties samenkomen, maar dat betekent niet dat er meerdere gemeenten in die plaats zijn. Zo kwamen de eerste christenen in Jeruzalem op veel plaatsen samen om brood te breken (*Hd 2:46*). Het was praktisch ook niet mogelijk om op één plaats in Jeruzalem samen te komen, met die meerdere duizenden gelovigen. Toch spreekt de Schrift steeds over de gemeente in Jeruzalem en niet over de gemeenten in Jeruzalem.

Het huis van Filémon staat in Kolosse. Daar is een gemeente. Dat men op twee plaatsen in Kolosse samenkomt, betekent niet dat er op

de ene plaats, in een bepaald gebouw, een grote 'echte' gemeente en op de andere plaats, in dat huis, een huisgemeente is. Beide plaatsen vormen samen de ene gemeente in Kolosse.

V3. Paulus besluit zijn aanhef met de bekende groet. "*Genade*" is de onverdiende gunst waarmee God en de Heer Jezus ons hebben gered en waarmee Zij ons nu bijstaan. "*Vrede*" is het gevolg daarvan. Het is de rust met het oog op alle omstandigheden door het bewustzijn dat alles in de hand is van "*God onze Vader*", wat je bepaalt bij Zijn liefde voor Zijn kinderen. Hetzelfde geldt voor de "*Heer Jezus Christus*" Die de Heer is van Zijn dienaars.

Lees nog eens Filémon 1:1-3.

Verwerking:

Wat is het verschil tussen de aanhef in deze brief en die in andere brieven en waarom is dat?

Filémon 1:4-10

Liefde en geloof en een verzoek

Neem eerst de bijbeltekst goed in je op:

4 Ik dank mijn God, terwijl ik u altijd gedenk in mijn gebeden, 5 daar ik hoor van uw liefde en uw geloof dat u hebt tot de Heer Jezus en jegens alle heiligen, 6 opdat uw gemeenschap in het geloof krachtig wordt in [de] erkenning van al [het] goede dat in ons is voor Christus. 7 Want ik had veel blijdschap en troost wegens uw liefde, omdat de harten van de heiligen door u, broeder, verkwikt zijn. 8 Daarom, hoewel ik in Christus veel vrijmoedigheid heb u te bevelen wat gepast is, 9 doe ik ter wille van de liefde liever een beroep op u, daar het zo met mij is dat ik, Paulus, een oud man ben, en nu ook een gevangene van Christus Jezus. 10 Ik doe een beroep op u aangaande mijn kind dat ik in mijn gevangenschap heb verwekt, Onesimus, ...

V4. Paulus begint, zoals hij vaker doet aan het begin van een brief, met God te danken. Hij dankt God voor wat hij over Filémon hoort. Hij spreekt tot Filémon over “mijn God”. Dat duidt op de persoonlijke, intieme relatie die Paulus met God heeft. Zo’n relatie is van grote betekenis. Ik hoop dat jij ook over God kunt spreken als ‘mijn God’ en dat je een vertrouwelijke omgang met Hem hebt in de voorbede voor anderen.

Paulus denkt altijd aan Filémon in zijn gebeden. Als hij in zijn gebed de naam van Filémon noemt, is dat niet om God iets over hem te vertellen waarover hij zich zorgen maakt. Je mag zeker de zorgen die je om anderen hebt, voor God brengen. Maar zijn er ook gelovigen aan wie je met dankbaarheid denkt omdat ze zoveel liefde en geloof hebben? En laat je hen dat ook wel eens merken?

Het zal Filémon ongetwijfeld goed hebben gedaan dat Paulus voortdurend aan hem denkt in zijn gebeden. Ondanks het feit dat ze el-

kaar waarschijnlijk al vele jaren niet meer hebben gezien, is Paulus hem niet vergeten. Ik hoop dat jij ook blijft bidden voor gelovigen die je eens hebt ontmoet en die indruk op je hebben gemaakt, en dat je gebed voor hen door de tijd heen niet verslapt is.

V5. De reden van Paulus' dankbaarheid zijn de berichten die hij over Filémon heeft ontvangen. In die berichten wordt getuigenis van zijn "liefde" en zijn "geloof" gegeven. 'Liefde' en 'geloof' horen bij elkaar. 'Liefde', het hoofdthema van de brief, wordt hier het eerst genoemd. Filémon heeft liefde "tot de Heer Jezus en jegens alle heiligen". Dat hoort ook bij elkaar. Je kunt niet zeggen dat je de Heer Jezus liefhebt en tegelijk een hekel hebben aan je broeders en zusters (vgl. 1Jh 4:20). 'Geloof' wil zeggen geloofsvertrouwen, maar kan ook vertaald worden met trouw. Filémon vertrouwt de Heer Jezus en hij vertrouwt de heiligen.

De Heer Jezus vertrouwen zal wel gaan, maar vertrouw je ook je broeders en zusters? Het is echt wel een voorwaarde voor een gezonde gemeenschap dat je uitgaat van vertrouwen in elkaar. Dat heeft niets met onnozelheid te maken. Je bent reëel genoeg om te weten dat je wel eens bedrogen met iemand kunt uitkomen. Toch ben je nooit te goed van vertrouwen als het om de heiligen gaat. Als je ze gaat wantrouwen, als je gaat veronderstellen dat ze niet eerlijk zijn, zonder dat daar duidelijke aanwijzingen voor zijn, gaat de gemeenschap daaraan ten onder. Wantrouwen is een groot kwaad. Bij Filémon is daarvan het tegendeel aanwezig.

Paulus zegt deze dingen niet om Filémon te vleien. Het is echt waar dat Filémon liefde en vertrouwen jegens alle heiligen heeft. Tegelijk zegt Paulus dat zeker met de bedoeling om Filémon voor te bereiden op wat hij dadelijk gaat vragen voor Onésimus. Deze weggelopen slaaf hoort nu ook bij 'alle heiligen'. Het is alsof Filémon nu examen moet doen door die liefde te gaan tonen ten opzichte van Onésimus. Misschien ervaar je het zelf ook wel eens dat het soms gemakkelijker is broeders en zusters lief te hebben die ver van je vandaan wonen, dan hen die je elke dag ziet en met wie je elke dag omgaat.

Als je elkaar beter leert kennen, kan het gevolg soms zijn dat de liefde minder wordt en zelfs vergaat, maar het kan ook zijn dat de liefde toeneemt. Het laatste is natuurlijk de bedoeling. In een huwelijk is dat ook zo. In het begin zie je geen kwaad bij elkaar. Als je elkaar beter leert kennen, leer je ook de minder aangename kanten van elkaar kennen. Het gaat verkeerd als je elkaar verwijten gaat maken. Het maakt de band hechter als je elkaar daarin aanvaardt.

V6. Na zijn dank voor wat hij over Filémon heeft gehoord, vertelt Paulus waarom hij voor hem bidt, aangegeven en ingeleid door het woord "opdat". Hij wenst dat "de gemeenschap in het geloof" van Filémon "krachtig wordt", zodat deze al het goede dat in hen voor Christus is, zal erkennen. Ook dit dient als voorbereiding om het hart van Filémon op één lijn te brengen met de gevoelens van Paulus. Filémon zal krachtig moeten zijn in de gemeenschap in het geloof om Onésimus te kunnen vergeven en als een broeder te ontvangen. Onésimus hoort nu in die gemeenschap van het geloof thuis. Om hem als zodanig te zien betekent voor Filémon, die door hem is benadeeld, dat hij de kracht van de Heer nodig heeft. De Heer wil hem die geven.

Om Filémon dat duidelijk te maken wil Paulus dat Filémon weet wat er in zijn hart leeft voor de Heer. Zijn hart is vol van het goede voor Christus. Als het hart van Filémon ook vol goedheid is voor Christus, zal hij des te gemakkelijker Onésimus kunnen vergeven en ontvangen. Paulus gaat er geen uiteenzetting over geven wat er allemaal voor goeds in zijn hart voor Christus is. Hij bidt er maar voor dat de Heer dat aan Filémon zal duidelijk maken.

Je hoeft het niet voor je uit te bazuinen wat jij allemaal voor de Heer doet en hoe geweldig je geloofsleven is, opdat anderen dat zullen opmerken. Mensen die hoog opgeven over hun grote kennis en geloof, zijn meer met zichzelf bezig dan met de Heer. Als je wilt dat anderen Jezus Christus in je ontdekken, bidt daar dan voor.

Het goede dat in jou is, is niet het vlees. Daarin is niets goeds (*Rm 7:18*). Het goede is het geloof en wat daardoor wordt gewerkt. Waar geloof is, is ook het goede. Waar geen geloof is, is ook niets goeds.

V7. Paulus heeft goede dingen van de dienst van Filémon gehoord. De meest innerlijke gevoelens van de heiligen zijn door Filémon verfrist. Allen die met hem in contact kwamen, zagen en ondervonden zijn geloof en liefde. Ze werden erdoor verkwikt, wat te maken heeft met rust, met een arbeidspauze, waardoor nieuwe kracht wordt verkregen om verder te gaan met werken.

Deze berichten hebben ook een weldadige uitwerking bij Paulus, die erdoor wordt verblijd en vertroost. Mooi is dat, als je zo kunt genieten van de goede berichten die je over iemand hoort.

Zo midden in de zin spreekt Paulus hem weer even aan met "*broeder*". Het past in de opbouw van een brief die een bijzonder beroep doet op de gevoelens van de gelovige. Paulus benadrukt hier nog eens mee, dat hij en Filémon op dezelfde bodem van genade staan. Elke scherpte in toon is afwezig.

V8. Het is niet zo, dat Paulus geen bevel durft te geven om Onésimus als een broeder te ontvangen. Hij heeft er zelfs "*veel vrijmoedigheid*" voor. Het is ook geen menselijke vrijmoedigheid, maar een vrijmoedigheid "*in Christus*". Het is alsof Christus hem de vrijheid geeft om te bevelen. Als hij dat had gedaan, had hij niets verkeerd gedaan.

V9. Toch maakt hij van die vrijmoedigheid geen gebruik omdat hij een hoger motief heeft, namelijk dat van de liefde. Je ziet dat, al heb je ergens vrijmoedigheid voor, het niet vanzelfsprekend is daarvan ook gebruik te maken.

Om tot een afweging te komen die Paulus hier maakt, moet je wel dicht bij de Heer zijn, Zijn gezindheid hebben en alleen op Zijn belang en dat van de ander uit zijn. Het is immers veel eenvoudiger iets te bevelen, zeker als je daartoe bevoegd bent, dan om met veel moeite en inspanning een ander tot een bepaald handelen te bewegen. Daarvoor moet je net als Paulus wel wat hebben begrepen van

de liefde van God als het wezen van het christendom. Daarin gaat het niet om bevelen, het voldoen aan een wet, maar om geloof dat door liefde werkt (*Gl 5:6*).

Zeker zijn er wel bevelen die je moet gehoorzamen (*2Th 3:6*), maar hier gaat het om het bewijzen van genade en liefde, om de onderlinge omgang van gelovigen met elkaar, het aanvaarden van elkaar. Dat kan niet geregeld worden door een bevel. Daarvoor moet een beroep gedaan worden op de liefde, zoals Paulus dat doet op de liefde van Filémon. Een bevel zou trouwens ook niet passen bij de liefde waar Filémon om bekendstaat.

Paulus plaatst zichzelf voor het hart van Filémon als “*ik, Paulus, een oud man*” en nog eens als “*een gevangene van Christus Jezus*”. Paulus moet hier rond de zestig jaar oud zijn geweest. Dat is voor ons begrip niet echt oud. Toch noemt hij zich een oud man, wat zeker ook komt door de vele ontberingen die hij heeft geleden. Waarschijnlijk is dat ook aan hem te zien geweest.

Voor het geestesoog van Filémon rijst in elk geval geen indrukwekkende verschijning op, een man met uitstraling en een vurig betoog. Voor het natuurlijk gevoel bezit de eens grote apostel geen waardigheid meer. Maar juist deze voorstelling doet des te meer een beroep op de genegenheid van het hart van Filémon als hij de grote apostel op deze nederige manier met het oog op Onésimus hoort smeken. Hij ziet hoe Paulus de plaats van een arme smekeling inneemt (*Sp 18:23a*).

V10. Tot nu toe zou Filémon zich hebben kunnen afvragen, waar Paulus heen wil, wat het beroep dat hij wil doen, inhoudt. Dan komt Paulus tot zijn doel. Hij wil een beroep doen op Filémon aangaande Onésimus. Als Paulus die naam zonder meer had genoemd, zouden er bij Filémon wel eens allerlei onaangename herinneringen en nare gevoelens naar boven kunnen komen. Daarom laat hij de naam Onésimus voorafgaan door een omschrijving die de gevoelens van Filémon zeker zullen hebben verzacht.

Paulus spreekt over Onésimus als *“mijn kind dat ik in mijn gevangenschap heb verwekt”*. Deze mededeling klinkt bijna als een geboorteaankondiging. Bij een geboorte hoort blijdschap. Vaak staat er op een geboortekaartje dat er ‘met vreugde’ kennis wordt gegeven van de geboorte. Zo voel je de vreugde van Paulus als hij Filémon door deze omschrijving bekendmaakt dat hij in zijn gevangenschap een geestelijk kind heeft verwekt.

Het kan best zijn dat bij het lezen hiervan het door de gevoelige Filémon is heengegaan dat deze gebeurtenis een grote troost voor Paulus moet zijn geweest. Daar maakt Paulus mee, terwijl hij zo in zijn bewegingsvrijheid beperkt is, dat hij iemand bij de Heer heeft mogen brengen. Dat kan niet anders dan Gods werk zijn.

Ik weet niet of hij direct al zover is dat hij zich met Paulus over deze nieuwe geboorte verheugt, maar het zal toch wel zijn gevoelens milder hebben gemaakt. De brief is ook nog niet klaar. Paulus gaat door met het voorbereidende werk dat ertoe moet leiden dat Filémon zich met Onésimus zal verzoenen.

‘Wij noemen hem Onésimus.’ Zo zou het op het geboortekaartje hebben kunnen staan. De betekenis van die naam is ‘nuttig’. Zijn ouders hebben met die naam de verwachting uitgesproken dat zijn leven zo zou zijn. Hij heeft echter niet aan de verwachtingen van zijn ouders voldaan. Het tegendeel is gebleken. Daarin is door zijn bekering verandering gekomen. De nutteloze wordt een nuttige.

Dit laatste zou iedere broeder en zuster moeten zijn. Liefde gaat ervan uit dat iedere broeder en zuster een nuttige inbreng heeft. Bekering verandert iemand die alleen aan zichzelf denkt en op eigen voordeel uit is, in iemand die voor anderen nuttig is, van wie anderen voordeel hebben.

Lees nog eens Filémon 1:4-10.

Verwerking:

Wat zouden anderen van jouw liefde en geloof kunnen zeggen?

Filémon 1:11-25

Breng dat mij in rekening

Neem eerst de bijbeltekst goed in je op:

..., 11 die u vroeger van geen nut was, maar nu <én> voor u én mij zeer nuttig is, 12 die ik aan u heb teruggezonden; hem, dat wil zeggen mijn hart. 13 Ik had hem bij mij willen houden, opdat hij mij namens u zou dienen in mijn gevangenschap voor het evangelie. 14 Maar zonder uw goedvinden heb ik niets willen doen, opdat het goede bij u niet als uit dwang, maar vrijwillig zou zijn. 15 Want wellicht was hij daarom voor een tijd [van u] gescheiden, opdat u hem eeuwig zou bezitten, 16 niet langer als een slaaf, maar meer dan een slaaf, een geliefde broeder, vooral voor mij, hoeveel te meer dan voor u, zowel in [het] vlees als in [de] Heer. 17 Als u mij dus voor [uw] deelgenoot houdt, neem hem aan als mijzelf. 18 En als hij u enig onrecht heeft aangedaan of u iets schuldig is, breng dat mij in rekening. 19 Ik, Paulus, heb het met mijn eigen hand geschreven, ik zal het betalen, om u niet te zeggen dat u bovendien ook uzelf aan mij schuldig bent. 20 Ja broeder, laat mij voordeel van u hebben in [de] Heer; verkwik mijn hart in Christus. 21 Ik heb u geschreven in vertrouwen op uw gehoorzaamheid, daar ik weet dat u zelfs meer zult doen dan ik zeg. 22 En bereid mij tevens ook huisvesting, want ik hoop door uw gebeden u geschonken te zullen worden. 23 U groeten Epafras, mijn medegevangene in Christus Jezus, 24 Markus, Aristarchus, Demas en Lukas, mijn medewerkers. 25 De genade van <onze> Heer Jezus Christus zij met uw geest.

V11. Als Paulus over het nut van Onésimus spreekt, wijst hij eerst op het nut dat Filémon van Onésimus zal hebben en dan pas op het nut dat hijzelf van hem had. Hij spreekt over het nut dat Filémon van Onésimus zal hebben als een zekerheid. Het lijkt erop dat Paulus in Onésimus een genadegave tot ontwikkeling ziet komen. In zijn gevangenschap heeft hij daar voordeel van gehad en ervan genoten.

V12. De waarde die Onésimus voor Paulus had, is die van zijn hart. Dat is een echte aanbeveling. Als Filémon al een straf in gedachten had voor het onrecht dat hem door Onésimus is aangedaan en de schade die hij heeft geleden, dan kan hij toch niet Paulus in het hart treffen. Dat zou hij namelijk doen als hij Onésimus zou straffen. Paulus bekleedt Onésimus met zijn eigen waarde tegenover Filémon. Hij noemt hem “*mijn hart*”. In Onésimus komt Paulus als het ware zelf naar Filémon toe. Filémon moet hem aannemen op grond van alles wat Paulus voor Filémon betekent. Hier leer je hoe je het hart van een ander kunt bereiken.

V13. Paulus had Onésimus graag bij zich willen houden. Wat had hij een steun aan die jongen, die hem ook zoveel blijdschap gaf. Onésimus diende niet alleen door zijn aanwezigheid, maar ook door zijn werk. Hij was een waardevolle dienaar van Paulus die hem daarom liever bij zich gehouden had. Daar komt nog bij dat Paulus in Onésimus een soort plaatsvervanger van Filémon zag. Als Paulus Onésimus zag, zag hij Filémon. Hij werd daardoor steeds aan Filémon herinnerd. Filémon had zelf geen gelegenheid de apostel in zijn gevangenschap op te zoeken, maar op deze manier zou dat vergoed worden. Dat zou Filémon toch ook voldoening hebben gegeven.

V14. Paulus manipuleert niet met woorden om Filémon onder geestelijke druk te zetten. Hij wil met Filémon delen wat er in zijn hart is omgegaan, opdat Filémon des te meer bereid zal zijn Onésimus te vergeven en te ontvangen. Door zo de overwegingen van zijn hart aan Filémon bekend te maken wil hij het hart van Filémon zacht maken. Hij ziet af van zijn eigen nut dat hij had van Onésimus, ter wille van het nut dat Filémon van hem zal hebben. Dat is de ware gezindheid van Christus: afzien van iets om anderen er het voordeel van te geven. Paulus wil liever alleen blijven als anderen voordeel hebben van wat hem zelf voordeel opleverde.

De handelwijze van Paulus is anders dan de wet voorschrijft (*Dt 23:15-16*). Genade gaat altijd verder dan de wet, want Paulus wil dat het goed komt tussen Filémon en Onésimus. Daarom heeft hij

het recht niet willen nemen om Onésimus bij zich te houden. Hij wil dat met Filémon bespreken, hij wil niets afdwingen. Een beslissing afdwingen is niet de goede weg. Filémon had dan wel moeten gehoorzamen, maar zo wil Paulus niet te werk gaan. Hij wil dat het goede bij Filémon *“niet als uit dwang, maar vrijwillig zou zijn”*.

Als Paulus Onésimus bij zich had gehouden, had hij zich gehouden aan de wet. Hij zou Filémon dat hebben kunnen schrijven. Formeel zou alles in orde zijn. Filémon zou er niets tegenin kunnen brengen. Paulus zou zelfs kunnen schrijven dat Filémon het maar moest opbrengen Onésimus te vergeven, als een soort verplichting, als iets ‘dat toch zo hoort’. Maar liefde is niet af te dwingen. Die kun je alleen stimuleren door die zelf te bewijzen. Dat brengt de ander tot een vrijwilligheid die door de Heer wordt gewaardeerd (2Ko 8:8-9; 9:7).

V15-16. In deze verzen geeft Paulus nog een argument om Onésimus weer te ontvangen. Onésimus is een broeder geworden. Paulus spreekt zelfs over hem als *“een geliefde broeder”*. Hij zegt zelfs dat het weglopen van Onésimus tot diens bekering heeft geleid. Dat doet hij echter op een manier die in geen enkel opzicht tekortdoet aan de verantwoordelijkheid van Onésimus.

Je kunt dat zien aan het woord *“wellicht”*. Dat geeft de voorzichtigheid aan waarmee Paulus de conclusie trekt. Hij spreekt geen absolute zekerheid uit omdat God nog andere doelen zou kunnen hebben. Paulus spreekt over een resultaat dat op zichzelf staat en dat je moet zien als een soeverein handelen van God. Misschien ken jij uit je eigen leven wel situaties waarvan je met schaamte moet zeggen dat je daarin een eigenwillige weg bent gegaan en dat de Heer die toch heeft gebruikt om je bij Hem terug te brengen. Het maakt jouw schuld niet kleiner, maar Zijn genade wel groter.

Paulus spreekt niet over ‘weggelopen’, maar over *“gescheiden”* zijn. Die scheiding was *“voor een tijd”*, maar de terugkeer is voor eeuwig. De meester-slaaf verhouding is een tijdelijke. In die verhou-

ding komt Onésimus ook terug, maar er is een nieuwe verhouding bijgekomen, namelijk die van broeder. En aan de verhouding broeder-broeder komt nooit een einde, die is er tot in eeuwigheid. Die verhouding is niet iets waarop een recht bestaat, het is een genade. Onésimus is voor Paulus vooral een geliefde broeder. Voor Filémon is hij zowel slaaf – dat is hij “in [het] vlees” – als nu ook een broeder – dat is hij “in [de] Heer”.

V17. Op grond van die nieuwe en eeuwige verhouding, gegrond op genade, vraagt Paulus aan Filémon om Onésimus aan te nemen alsof hijzelf, Paulus, voor hem staat. Hij spreekt Filémon aan als “deelgenoot”. Maar let erop dat hij zich een deelgenoot van Filémon noemt en niet andersom. Door dit zo te zeggen neemt hij de nederigste plaats in en acht hij Filémon uitnemender dan zichzelf.

Dat is de handelwijze van de liefde en de genade. Dit is moeilijk om te leren. Of vind jij het gemakkelijk om een ander de eer te geven van een werk waarin jij toch het grootste aandeel hebt geleverd? Toch is dit de manier om harten te vullen met de gezindheid van de Heer Jezus.

V18-19. Paulus heeft die gezindheid. Dat blijkt wel als hij tegen Filémon zegt om de schuld van Onésimus op zijn rekening te zetten. Het lijkt erop dat Onésimus bij zijn vlucht het een en ander heeft meegenomen, of iets heeft gedaan waardoor Onésimus zich de woe-de van zijn meester op de hals had gehaald. Paulus doet er alles aan om Filémon te kalmeren. Hij kan dat het beste doen door zelf de schuld op zich te nemen. Wat er is ontvreemd, moet worden teruggegeven of terugbetaald. Daarvoor stelt Paulus zich als borg op. Hij neemt de hele verantwoording van de schulden op zich. Hij zal de schuld voldoen.

Zie je hierin niet de gezindheid van de Heer Jezus, Die volmaakt de schuld van de ander, van jou, op Zich nam? Ook het kwaad dat jou misschien is aangedaan, is door Christus gedragen. Hij heeft gezegd: ‘Ik zal het betalen.’ De Heer heeft het met eigen hand geschre-

ven. Het kan zijn dat Filémon, toen hij dit las, daaraan dacht. Zo heeft Paulus de gedachten niet op zichzelf, maar op de Heer Jezus gericht.

Met Hem voor je aandacht zul je het juiste motief voor al je handelen vinden (1Jh 3:16). Alleen door te zien op Christus zul je, als je broeder jou onrecht heeft aangedaan, op de goede wijze reageren. Nooit is iemand een verliezer als hij ter wille van de Heer iets over zijn kant laat gaan.

Dan is er nog iets. Je zou in het geval van Paulus en Filémon ook kunnen spreken van een vereffening van schulden. Filémon is Paulus meer schuldig dan andersom. Filémon staat bij Paulus in de schuld. Ook hij is door Paulus' bediening tot geloof gekomen waardoor Paulus zijn geestelijke vader is. Behalve dat Onésimus nu zijn broeder is, heeft Onésimus ook dezelfde geestelijke vader als Filémon. Zou dat ook geen effect moeten hebben op zijn houding naar Onésimus?

V20. Door "ja broeder" te zeggen spreekt Paulus zich positief uit over wat hij van Filémon verwacht. De liefde hoopt alles (1Ko 13:7). Weer noemt Paulus Filémon 'broeder' en weer doet hij dat in verbinding met de verkwikking die Filémon geeft (vers 7). Hij verwacht voordeel van Filémon te hebben. Kijk jij ook in het geloof zo naar je broeders en zusters?

Dit heeft natuurlijk niets te maken met het misbruik dat sommigen van de goedheid van anderen maken. Het voordeel dat Paulus zoekt, ligt in het gedrag van Filémon. De verkwikking van zijn hart zal erin bestaan dat Filémon Onésimus in genade aanneemt zoals hij zelf in genade door God is aangenomen. Paulus zoekt niets voor zichzelf. Alles wat hij zoekt, is in Christus.

V21. Paulus heeft zijn brief geschreven in het vertrouwen dat Filémon Onésimus zal aannemen. Hij verwacht zelfs dat Filémon Onésimus de vrijheid zal geven. Hij spreekt daarover in bedekte termen – "meer doen dan ik zeg" –, maar duidelijk genoeg voor wie de taal

van de liefde verstaat. Het zou zo maar kunnen zijn dat Filémon Onésimus de ruimte geeft om zijn gave ten dienste van de gemeente te gebruiken. Dat zou betekenen dat Filémon hem niet voor zichzelf en de taken thuis zou houden.

V22. Nadat hij zo uitvoerig heeft geschreven om de terugkeer van Onésimus voor te bereiden, voegt hij er nog een enkele regel aan toe met een verzoek voor zichzelf. Hij vraagt of Filémon huisvesting voor hem wil regelen. Dat houdt in dat hij spoedig zal worden vrijgelaten.

Voor die vrijlating rekent hij niet op de goedheid van de keizer, maar op de gebeden van de broeders en zusters. Zijn hele leven ziet hij in verbinding met de Heer en zijn broeders en zusters. Deze vraag om huisvesting, die de spoedige komst van Paulus betekent, zal ook een extra stimulans voor Filémon zijn om aan het verzoek van Paulus ten aanzien van Onésimus te voldoen.

V23. Paulus besluit zijn brief met het doen van de groeten van enkele broeders. Onder hen zijn broeders die ook in de *brief aan de Kolossenzen* worden genoemd. Hij begint met Epafras (*Ko 1:7; 4:12*). Van Epafras lees je hier iets wat in de *brief aan de Kolossenzen* niet wordt genoemd. In deze brief, die zo over de gevoelens van een dienaar gaat, vindt Paulus ook een bijzondere troost in Epafras als een lotgenoot. Te weten dat iemand hetzelfde doormaakt als jij, kan bemoedigend zijn en kracht geven om te volharden (*vgl. 1Pt 5:9*).

V24. Dan noemt Paulus vier namen van mensen van wie hij zegt dat zij zijn "medearbeiders" zijn. Markus is de man voor wie het leven in de dienst van de Heer te zwaar was geworden, maar die nu toch weer nuttig is (*Hd 13:13; 15:37-38; Ko 4:10*). Aristarchus is een reisgenoot van Paulus geweest, met wie hij roerige tijden heeft beleefd (*Hd 19:29*). Demas hoort er hier nog bij, maar zal afhaken (*2Tm 4:10*). Hij is het tegenbeeld van Markus. Bemoediging en teleurstelling liggen vaak dicht bij elkaar. Tot slot noemt hij Lukas, de arts. Van

diens zorg voor zijn lichaam zal hij zeker dankbaar gebruik hebben gemaakt.

V25. Zijn persoonlijke groet is niet alleen tot Filémon gericht, maar tot allen. Het woord “uw” staat in het meervoud. Hij wenst dat de genade van onze Heer Jezus Christus met de geest van allen zal zijn.

Hoe belangrijk is die wens ook nu. Je geest wordt dagelijks aan talloze indrukken blootgesteld. Je denken wordt beïnvloed door alles wat je ziet en hoort. Het is belangrijk je geest zuiver te houden. De genade van de Heer Jezus wil je ertoe brengen jezelf te *“reinigen van alle beleving van [het] vlees en van [de] geest”* (2Ko 7:1). Dan ben je vrij in je geest en kun je de Heer Jezus beter leren kennen. Je bent beter in staat Zijn Woord te begrijpen en Zijn wil te doen. Zijn gezindheid zal dan meer in jou openbaar komen, en is dat niet het hoofdthema van deze brief?

Lees nog eens Filémon 1:11-25.

Verwerking:

Hoe kun jij iemands hart in Christus verkwikken?

Andere publicaties

Op de website www.oudesporen.nl staan onder het menu 'Artikelen' en het submenu 'Auteurs -> Ger de Koning' de volgende commentaren en publicaties:

1. De serie 'Toegelicht en toegepast', een commentaarreeks van de bijbelboeken van het Oude Testament.
2. De 'Zie-serie', een commentaarreeks van de vier Evangelieën en *Handelingen*.
3. De 'Rotsvast-serie', een commentaarreeks met een verklaring van de nieuwtestamentische bijbelboeken vanaf de *brief aan de Romeinen* tot en met *Openbaring*. Deze serie heeft tot doel hen die jong zijn in het geloof te helpen bij het lezen en leren begrijpen van Gods Woord.
4. Publicaties over diverse onderwerpen.

Van diverse Nederlandse publicaties zijn vertalingen in andere talen beschikbaar.

Alle commentaren en publicaties zijn vrij te downloaden als pdf bestand en als e-book.

Als er een ISBN wordt vermeld, is de publicatie ook in boekvorm te bestellen. Dat kan door op het betreffende ISBN te klikken. Voor een Nederlandse publicatie verschijnt www.uitgeverijdaniel.nl. Deze publicatie kan ook via de christelijke boekhandel worden besteld. Voor een in het Duits vertaalde publicatie met een ISBN verschijnt de Duitse website www.daniel-verlag.de.

De Nederlandse commentaren en een aantal in het Duits en Engels vertaalde commentaren staan ook op www.kingcomments.com. Bijbelboeken en verzen kunnen eenvoudig en snel worden benaderd. De commentaren kunnen worden gelezen op elk beeldscherm, van pc tot smartphone. Meer info staat onder 'Informatie' op de site. Het is raadzaam die eerst te lezen.

